

**Տ. ԱՐՇԱԿ ԵՊԻՄԿՈՊՈՍ ԽԱՉԱՏՐՅԱՆԻ ՔԱՐՈԶԸ՝
ԽՈՍՎԱԾ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ
ԽԱՉՎԵՐԱՑԻ ՏՈՆԻՆ ՄԱՏՈՒՑՎԱԾ
Ս. ՊԱՏԱՐԱԳԻՆ
(16 սեպտեմբերի 2007 թ.)**

«Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. Ամէն»:

«Զի ոչ առաքեաց Աստուած զՈրդի Իւր յաշխարհ, թէ դատեսցի զաշխարհ, այլ զի փրկեսցի աշխարհ Նովաւ»:

«Ոչ թէ Աստուած առաքեց Իր Որդուն աշխարհ, որպեսզի դատապարտի, դատի աշխարհին, այլ առաքեց, որպեսզի աշխարհը Նրանով փրկություն ձեռք բերի»:

(Յովհ. Գ 17)

Ահա այսպիսի խոսքերով է դիմում Քրիստոս Իրեն շրջապատողներին, Իր շուրջը հավաքված մարդկանց՝ բացահայտելով Իր առաքելության, Իր մարդկության բուն նպատակը: Այսպես է դիմում, և այս հատվածը ընթերցվեց այս Սուրբ Խորանից՝ հանձնվելով մեզ որպես խորհրդածության նյութ: Քրիստոս եկել էր մարդկանց փրկության համար, չէր եկել դատապարտության համար: Նա եկել էր մի իշխանությամբ, Պողոս առաքյալի խոսքերի համաձայն՝ կառուցելու, նորոգելու և ոչ թե քանդելու և կործանելու: Եվ նրանք, ովքեր որ Քրիստոսի հանդեպ դուռ էին փակում, արեգակի լույսի հանդեպ պատուհան էին փակում, այլևս պետք չունեին դատապարտվելու Քրիստոսի կողմից, կարիք չկար, որպեսզի Աստված դատապարտեր նրանց վերստին, որովհետև լույսի և խավարի ընտրության մեջ ընտրելով խավարը՝ նրանք արդեն իսկ դատապարտված են: Խավարը մեծագույն դատապարտությունն է նրանց, և Աստված չէ, որ նրանց պիտի դատապարտություն կարդա:

Խաչվեցի կիրակին է այսօր, սիրելի քույրեր և եղբայրներ: Խաչվեցի կիրակիի ավետարանական ընթերցվածը սակայն այսօր ոչ մի ձևով անդրադարձ չի կատարում խաչին, հակառակ որ Քրիստոս Իր քարոզության ընթացքին, առաքյալներն իրենց առաքելության ընթացքին բազում անգամներ անդրադարձումներ կատարեցին խաչին և խաչի խորհրդին: Մեր իմաստուն հայրերի տնօրինությամբ սակայն այսօրվա ավետարանական դրվագը գալիս է մեզ խորհրդածության մղելու, որ խաչը և Քրիստոս նույնական են: Քրիստոս Իր ամբողջ երկրավոր կյանքի ընթացքում եղավ խաչակիր, Իր կյանքը և խաչակրությունը համարժեք երևույթներ դարձան: Եվ ահա այդ պատճառով է, որ մեր հայրերի տնօրինությամբ խորհրդածության նյութ է դարձել ավետարանական այն դրվագը, որը խոսում է Իր առաքելության բուն նպատակի մասին. «Ես չեկա դատապարտելու, Ես եկա, որպեսզի աշխարհը փրկություն ունենա»:

Գիտենք, որ խաչը դատապարտության գործիք էր, գիտենք, որ խաչը չարչարանքի գործիք էր, անարգ մի գործիք մինչ Քրիստոս, որով չարչարվում էին, որով մահվան էին դատապարտվում այն անձերը, ովքեր որ խիստ հանցագործություններ, պատժելի և դատապարտելի գործեր էին կատարում: Սակայն Քրիստոսի Խաչելությանը և Հրաշափառ Հարությանը խաչի իմաստը ամբողջովին իմաստափոխվեց շրջափոխվեց: Այն չարչարանքի և մահվան գործիք լինելուց վերափոխվեց հաղթանակի, փրկության խորհրդանիշի:

Քրիստոնյաների մեծ մասը կրում է խաչը, ոմանք իրենց պարանոցին, ոմանք հագուստների վրա, կրծքներին կամ թիկունքներին, և հաճախ առիթ չեն ունենում անդրադառնալու, թե խաչի բուն էությունը, նշանակությունը, խորհուրդը ինչ է: Մեր Եկեղեցու՝ խաչի հանդեպ հարգությունը, պաշտամունքի աստիճան հասնող հարգանքը վերստին մեզ անդրադառնալ է տալիս, թե ինչու համար է այսպիսի կարևոր, այսպիսի ակնածալից վերաբերմունք խաչի նկատմամբ, որը թերևս վերապահված է միայն Աստծուն: Դրա պատճառը, սիրելի քույրեր և եղբայրներ, այն է, որ մենք խաչը նույնացրել ենք Աստծու հետ, խաչը նույնացրել ենք Տիրոջ առաքելության հետ, խաչի մեջ տեսել ենք Քրիստոսի առաքելության շարունակությունը, խաչի մեջ տեսել ենք այն հաստատությունը, որը կոչված է Քրիստոսի երկրավոր կյանքի ավարտից հետո շարունակել Իր առաքելությունը երկրի վրա: Եկեղեցու խորհրդանիշն ենք տեսնում մենք խաչի մեջ: Եվ ահա խաչի հանդեպ այս վերաբերմունքով է պայմանավորված, որ մեր Եկեղեցին տոնակատարում է մի քանի տոներ՝ նվիրված խաչին, որոնցից ամենից կարևորը, ամենից կարկառունը, Խաչվերացի տոնն է, մեր ժողովրդական լեզվով ասած՝ Մբխեչը:

Այս տոներից յուրաքանչյուրի ընթացքում մենք անդրադառնում ենք, թե խաչը ինչպիսի գործություն, ինչպիսի կենսատու ուժ է պարգևում մեզ ամենքիս: Յուրաքանչյուրին եթե հարցնենք, թե ինչ է նշանակում խաչը իր կյանքում, վստահաբար մի պատասխան կտա: Յուրաքանչյուրի համար խաչը մի կենսատու գործություն է, սակայն ամենից ավելի և ամենից առաջ խաչը փրկագործության գործիքն է, փրկագործության նշանն է: Խաչով մենք փրկվեցինք, սակայն խաչը ունի նաև այլ բովանդակային ծալքեր ևս, որն ազատության խորհրդանիշն է:

Հիշեցեք, թե Քրիստոս Իր երկրային կյանքի ընթացքին երբ բարձրացավ Գողգոթայի բարձունքը՝ հաղթանակով պսակելու Իր առաքելությունը, հարություն առնելու Գողգոթայի բարձունքից, ինչպես ազատագրվեց մահվան տագնապից: Հիշեցեք, թե ինչպես Գեթսեմանիի պարտեզում արյուն-քրտինք թափելով Նա դիմում էր Հոռը. «Հայր, հեռացրու Ինձնից այդ բաժակը, հեռու տար Ինձնից այդ բաժակը, որպեսզի չլինի, որ այսպիսի դառնությամբ և զրկանքներով մահ ճաշակեմ»: Եվ սակայն ադոքթի մեջ նա սփոփանք գտավ, ազատվեց մահվան տագնապից և հիրավի ինչպես մեծերից մեկն է ասում, թե մահվան տագնապը է՛լ ավելի սոսկալի է, շատ ավելի տանջող է, քան ինքը՝ բուն մահը: Եվ նա, ով պատրաստ է հաղթահարելու մահվան տագնապը, նաև կճաշակի հաղթանակի քաղցրությունը: Մահվան տագնապը այսպես իրենց վրայից թոթափեցին մեր հայրերը, այդպես թոթափեցին Վարդանանց քաջերը, երբ Ավարայրի ճակատամարտի նախօրյակին ամենքը մասնակցություն ունեցան Սրբազան Պատարագին, ամենքը հաղորդվեցին Տիրոջ Մարմնին և Արյանը, իրենց վրայից թոթափեցին մահվան սոսկումը, տագնապը և ընթացան դեպի հաղթանակ, դեպի ազատագրություն: Եվ, հիրավի, նա, ով պատրաստ չէ մեռնելու, նա չի կարող ճաշակել հաղթանակի քաղցրությունը: Նա, ով չի ցանկանում մահա-

նալ, մեռնել հանուն ազատության, նա չի ճաշակի ազատության քաղցրությունը: Այդպիսի պատրաստակամությամբ, վճռականությամբ ընթացան Արցախյան հերոսամարտի մեր քաջամարտիկները, մեր ազատամարտիկները, ովքեր իրենց վրայից թոթափեցին մահվան տագնապը, մահվան սոսկումը և ընթացան դեպի խաչը: Եվ ահա խաչի խորհուրդը այդ պայքարի ոգին, այդ հաղթանակի ոգին է, որ ներշնչում է առաջին հերթին մեզ, առաջին հերթին այդ հաղթանակին հասնելու ձգտումն է, որ ներշնչում է մեզ:

Ավետարանում մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի կողմից ասված մի շատ գեղեցիկ արտահայտություն կա, որ խաչի մասին խորհրդածություններ կատարելիս մշտապես առնչակցվում է խաչի գաղափարի հետ: Երբ Քրիստոս խոսում է երկնքի արքայության մասին, «Բռունք հափշտակեցեն զարքայութիւնն երկնից» (Երկնքի արքայությունը կարող են նվաճել, գրավել հաստատակամները, վճռականները), եթե կուգեք՝ ժողովրդային լեզվով զոռքաները, նրանք, ովքեր պատրաստ են հանուն երկնքի արքայության զոհելու այն ամենը, ինչը որ իրենց կապում է երկրավոր այս կյանքի հետ: Նրանք պատրաստ են զոհելու իրենց նյութական բարեկեցությունը, պատրաստ են զոհելու, նույնիսկ թողնելու իրենց հարազատներին, պատրաստ են ուրանալու իրենց անձը, ինչպես որ Քրիստոս պատվիրում է. «Թողեք ձեր հարազատներին, ուրացեք նույնիսկ ձեր անձը, ձեր ուսերը ազատ կացուցեք, որպեսզի Իմ խաչը այնտեղ տեղ ունենա»: Եվ իրապես Քրիստոսին ծառայելու համար պետք է թոթափել, պետք է հրաժարվել երկրավոր հոգսերից, պետք է հրաժարվել այն կապանքներից, այն որոգայթներից, որոնցով մենք շաղկապված ենք մեզ շրջապատող աշխարհի հետ, երկրավոր, աշխարհային հաճույքների հետ: Եվ միայն այդ ժամանակ մեր ուսերը ազատ կլինեն բառնալու համար Տիրոջ Խաչը: Մեր կոնակը ազատ կլինի, պատրաստ կլինի վերցնելու այդ խաչը, որը Քրիստոսի խոսքերով ծանր է, շատ ծանր է, բայց նաև քաղցր է:

Միքելի քույրեր և եղբայրներ, ցանկանում եմ վերստին միասին խաչակնքենք, մեր մեջ զգանք Քրիստոսի զորությունը, մեր մեջ զգանք Տիրոջ ուժը, այն կարողությունը, որ մեզ շնորհեց Իր խաչով, և հետայսու խաչը մեզ վրա կրելուց առաջ խաչը ապրենք, խաչը մեր սրտերի վրա կրենք ավելի, քան մեր պարանոցներին, և աղոթենք միասնաբար Տիրոջը. «Քրիստոս Աստված, երբ որ Դու գաս Քո փառքով, լուսեղեն ամպերի մեջ, այնժամ մենք, տեսնելով Քո Խաչը, թող երբեք չամաչենք, երբեք գլխիկոր չներկայանանք Քեզ, Քո Խաչի զորությամբ, բաց ճակատով, հպարտորեն ընդառաջ ելնենք Քեզ, փարվենք Քեզ որպես Քո հոտի զավակները և ունենանք այն փրկությունը, որ պատրաստեցիր աշխարհի համար, մեզ համար այժմ և հավիտյանս հավիտենից. Ամեն: